

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

**Угрин Леся Ярославівна
Мотрен Святослав Миколайович**

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

“ РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ ”

для студентів третього року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» (денна форма навчання)

Львів 2022

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки

Протокол №12 від 28. 06. 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету

Протокол №271/7 від 26. 08. 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни.....	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни.....	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	6
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни.....	7
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	10
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	12
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	16
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	17
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам	18
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку).....	19

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	<u>Галузь знань</u> 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова
	<u>Спеціальність</u> 052 «Політологія»	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 120		6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	32 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		32 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		56 год.
		<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>
<i>Вид контролю: залік</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни навчальної дисципліни

Навчальний курс „Регіональні аспекти світової політики” є вибірковою дисципліною студентів-бакалаврів спеціальності “Політологія”. Вона викладається в 6 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Дисципліна покликана забезпечити ґрунтовні знання у сфері регіональних аспектів світової політики. Особлива увага під час вивчення курсу „Регіональні аспекти світової політики” приділяється формуванню аналітичних навичок, вмінню доцільно використовувати отримані знання для вирішення теоретичних та прикладних проблем.

Курс розроблено так, аби надати учасникам навчального процесу – майбутнім бакалаврам політології – необхідні знання для формування у них повноцінного розуміння будови сучасного світу – його геополітичної, економічної, соціокультурної структури. В цьому контексті курс передбачає з'ясування суті світ-системного аналізу І. Валлерстайна, протиставлення йому позиції цивілізаційного підходу та діалогічної філософії і екзистенціальної комунікації відповідно.

На цій основі у майбутніх бакалаврів політології буде вироблено уміння: користуватися фаховим категорійно-понятійним апаратом, знаходити необхідну літературу та довідковий матеріал; визначати, як твориться світовий політичний порядок, які суб'єкти при цьому найбільш активні, в чому полягають їхні інтереси, як вони узгоджуються / стикаються одне з одним; аналізувати принципи функціонування міжнародної політичної системи, порівнювати їх із аналогічними принципами у внутрішніх системах, тобто окреслених національними рамками; ідентифікувати ключових дійових осіб, встановити ними правила гри, соціально-історичний, культурний контекст, відповідно до якого вони взаємодіють між собою і в процесі цієї колективної комунікації генерують "усталені практики", "зразки поведінки", які як норму сприймає широкий загал.

Логіка курсу покликана дати комплексне уявлення стосовно *modus vivendi* міжнародної системи, значення і потенціалу ключових акторів (найбільш потужних суб'єктів), котрі організовують світовий політичний простір на свій манер, створюють умови, за яких їм вдається найефективніше забезпечувати власні потреби, підтримувати панівний статус. З'ясувати, в який спосіб вони домагаються, аби інші визнавали їх як лідера і їм корилися. Простежити відмінність між прагненням бути власне лідером – справді демонструвати великі досягнення і заслужити високу оцінку в очах світу, аби міжнародна спільнота об'єктивно на тебе рівнялася (наприклад, США), – і позиціонуванням себе як "вожака вовчої зграї", – жаданням тероризувати інших і примушувати, аби тебе боялися (Росія).

Слухачі курсу навчатися виявляти, за яких обставин в житті держав та інших учасників міжнародних відносин трапляються злети і падіння, кардинальні неочікувані повороти, зміни своєї ідентичності. Дізнаються, в силу яких причини той самий суб'єкт в різні моменти може інакше себе демонструвати – бути взірцем порядності і уособленням підлості, робити достойні і ниці учинки.

За допомогою запропонованого теоретичного доробку зможуть вияснити конкретну специфіку того, як кожен з суб'єктів проявляє себе в певні миті історії, як формується, видозмінюється його ідентичність, чинники, які це зумовлюють. Регіональні (одиначні) особливості глобального владного дискурсу, його передумови, актуальний перебіг, перспективи трансформації, хитросплетіння ситуативних – "сиюминутних" – нюансів становлять собою ДРУГИЙ елемент проблематики, яку вони усвідомлять. Так, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь, які дадуть їм змогу адекватно і ефективно використовувати одержані навички у майбутній професійній діяльності.

Після успішного завершення курсу студент набуде:

- **спеціальних компетентностей:**

- Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
- Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
- Здатність аналізувати та прогнозувати особливості впливу соціальних груп, груп інтересів та груп тиску на політичну реальність, організація та здійснення діяльності з захисту групових інтересів в політичному процесі.

Програмні результати навчання:

- Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
- Застосовувати теорії соціальної стратифікації, групової взаємодії, діяльності груп інтересів та груп тиску на місцевому, регіональному та державному рівні здійснення публічної політики.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л.	п./с.	лаб.	інд.	ср.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Будова сучасного світу – його геополітична, економічна, соціокультурна структура.	15	4	4	-	-	7
Тема 2. Світ-системний аналіз Іммануїла Валлерстайна.	15	4	4	-	-	7
Тема 3. Логіка творення сучасного світового політичного порядку.	15	4	4	-	-	7
Тема 4. Світовий політичний простір: західний і незахідний вимір.	15	4	4	-	-	7
Тема 5. Регіональні (одиначні) особливості глобального владного дискурсу, його передумови, актуальний перебіг, перспективи трансформації, хитросплетіння ситуативних нюансів.	15	4	4	-	-	7
Тема 6. Поняття соціального конструювання реальності. Прикладні кейси.	15	4	4	-	-	7
Тема 7. Витоки і актуальний перебіг проекту європейської інтеграції.	15	4	4	-	-	7
Тема 8. Конструктивістський підхід як методологічна ланка у гуманітарно-діалогічній системі пізнання.	15	4	4	-	-	7
Разом – Змістовний модуль 1	120	32	32	-	-	56
РАЗОМ	120	32	32	-	-	56

4. Основна та додаткова література

Основна література:

1. Алексеєнко О.В. Вестернізація як одна з тенденцій розвитку сучасного світового простору
  2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш Формат, 2020. 448 с.
  3. Закарія Ф. Незахідний світ_ Уривок з ПАСМ
  4. Іноземцев В. Глобалізація по американськи як альтернатива вестернізації
  5. Князева Е. Н. Епістемологічний конструктивізм
  6. Лубська В.В. Глобалізація та вестернізація
  7. Павловський Г. Демократія та її використання у Росії. Із книги під ред. Владислава Іноземцева «Демократія і модернізація: до дискусії про виклики XXI ст.». С. 131-144
  8. Циганков П.А. Теоретичні підходи до дослідження міжнародних відносин та світової політики
  9. Циганков А., Циганков П. Криза ідеї «демократичного світу»
  10. Gert Schmidt. The Changing Globality of the Atlantic Hemisphere
<https://gsj.stonybrook.edu/wp-content/uploads/2006/12/0003Schmidt.pdf>
  11. The Russian Question: Moscow may no longer be a superpower, but its revanchist politics are unsettling the international order. How should Donald Trump deal with Vladimir Putin? By Niall Ferguson
<https://foreignpolicy.com/2016/12/23/the-russian-question-putin-trump-bush-obama-kissinger/>
-
1. Річард Хаас. Епоха безполярного світу
  2. Райнхольд Нібур. Шляхи глобального лідерства США
  3. Джозеф Най. Майбутнє американської влади
  4. Р. Інглхарт_ Модернізація і демократія
-
1. Алексеєва_ Насилля і демократія в політиці США
  2. Алексеєва_ Росія у просторі глобального сприйняття
-
1. Ніколаєв_Світ-системний аналіз І. Уоллерстайна
  2. Валлерстайн_Європейський універсалізм
  3. Фурсов_Демократія в системі капіталізму
  4. Фурсов_Світова капіталістична система
  5. Володін_Неліберальні демократії і економічна ефективність
-
1. Полтораков А. Ю. Європейська інтеграція у глобалізаційному контексті
  2. Піляєв І. С. Ідейна спадщина і політичні досягнення панєвропейського руху
  3. Піляєв І. С. Трансформація політичної архітектури Європи і місце в ній Ради Європи
  4. Піляєв І. С. Поліцивілізаційна природа сучасної «Великої Європи»
  5. Rethinking the futures of Europe
<https://drive.google.com/open?id=1w4TzXckpfcXH1vbgX5PlmSF8x1V-gad4>
-
1. Кисельов І. Ю. Проблема образу держави в міжнародних відносинах: конструктивістська парадигма
  2. Морозов В. Е. Поняття державної ідентичності в сучасному теоретичному дискурсі
  4. Сафронова О.В. Генеалогія конструктивізму в теорії міжнародних відносин
  5. Сморгунов Л. В. Порівняльна політологія / Конструктивізм як методологічний підхід
  6. Сморгунов Л. В. Порівняльна політологія / У пошуках нових методологічних орієнтирів: значення ідей для пояснення політики
  7. Улановський А.М. Конструктивізм, радикальний конструктивізм, соціальний конструкціонізм
  8. Харкевич М. Проблематизація держави як актора світової політики
-
1. Ясперс К. Комунікація як джерело діалогу (фрагмент)

2. Демидов А.Б. Теоретичні дослідження / Основні положення філософії комунікації і діалогу
4. Дьяконов Г.В. Концепція діалогічного світогляду М. Бахтіна

• **Додаткова:**

1. Історик в гостях у поета. Професор Гарварду Сергій Плохій нестандартно інтерпретує українську історію в розмові з Сергієм Жаданом
<https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/garvardskiy-istorik-sergiy-plohiy-u-zhadana-povniy-tekst-interv-yu-50183743.html?code=4b0cd5f1-7183-4ef2-8779-b5b3d60bfff4>
2. Сергій Плохій: Україна приречена на демократію | Говорить Жадан
<https://soundcloud.com/radio-nv/sergy-plohy-ukrana-prirechena-na-demokratyu-govorit-zhadan?si=6033367886cf4695a6db1497e48e3278>
3. Газпром підіймає зброю. Чим Україна може відповісти на рекордний сплеск цін на газ і запуск Північного потоку-2
<https://biz.nv.ua/ukr/markets/cina-na-gaz-v-yes-strimko-zrostaye-yak-do-cogo-prichetnyy-gazprom-ostanni-novini-50185022.html?code=0b54cd0a-f2e4-4dd0-ae6e-e0fe74f92080>
4. Росія оголосила Європі газову війну | Подвійні стандарти
<https://soundcloud.com/radio-nv/rosya-ogolosila-vrop-gazovu-vynu-podvyn-standarti?si=5daa1fe115354547a3e5e9494540ffda>
5. Різні планети. Світоглядна прірва між українцями і росіянами ще ніколи не була такою великою, як зараз
<https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/ukrajinci-ta-rosiyani-vidriznyayutsya-svitoglyadom-rezultati-opituvannya-50187960.html?code=25a032aa-981c-4c69-8255-15da1058c6ae>
6. Як Україна втрачала Донбас? | Подвійні стандарти
<https://soundcloud.com/radio-nv/yak-ukrana-vtrachala-donbas-podvyn-standarti?si=6e36105633264d07b7b22ad4d32934d7>

• **Інтернет-джерела:**

1. Пекло столітньої давнини
<https://drive.google.com/file/d/151KJSgnd0-ZIszIL4wEj-cJk-DlSeXaZ/view?usp=sharing>
  2. 37 днів: шлях до I світової війни / 37 Days: the Road to War (3 частини) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
  3. Перша світова війна у цифрах The Great War in Numbers (6 частин) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
  4. Апокаліпсис: Перша світова війна / Apocalypse la 1ère Guerre mondiale (5 частин) (ЗА БАЖАННЯМ)
  5. Апокаліпсис: Друга світова війна / Apocalypse: The Second World War (6 частин) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
* Особливо "Спалахування війни" (частина 1) і "Карколомна поразка" (частина 2)
  6. Друга світова війна: Ціна імперії.. 1 серія – Буря, що насувається (2015)
  7. Друга світова війна: Ціна імперії.. 2 серія - Дивна війна (2015)
  8. Друга світова війна: Ціна імперії.. 3 серія – Бліцкриг (2015)
  9. Друга світова війна: Ціна імперії. 7 серія - Зламний момент (2015) !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
-
01. Буря, що насувається / The Gathering Storm. Друга світова війна у HD кольорі
  02. Розпалювання війни / Lightning War. Друга світова війна у HD кольорі
  03. Спелеяюче сонце Японії / Red Sun Rampant. Друга світова війна у HD кольорі
-
1. Довга тінь. Свої та чужі / The Long Shadow. Us and Them (насамперед, третя серія) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
  2. Двосерійний проєкт "Дім - побачення з планетою" (Home)
<https://www.youtube.com/watch?v=AdPYTeAaEnM>
-
1. 13 годин: Таємні воїни Бенгазі(13 Hours: The Secret Soldiers of Benghazi), 2016, реж. Майкл Бей *
<https://uakino.club/filmi/genre-action/2109-13-godin-tayemn-soldati-bengaz.html>
  2. Падіння «Чорного яструба»(Black Hawk Down), 2001,реж. Рідлі Скотт *
<https://uakino.club/filmi/militaries/361-padnnya-chornogo-yastruba.html>
  3. Американський снайпер(American Sniper), 2014, реж. Клінт Іствуд*

- <https://uakino.club/filmi/genre-action/270-amerikanskiy-snayper.html>
4. Володар бурі (The Hurt Locker), 2008, реж. Кетрін Бірелоу*
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/2713-volodar-buri.html
  5. Готель Руанда (Hotel Rwanda), 2004, реж. Террі Джордж*
<https://uakino.club/filmi/militaries/411-gotel-ruanda.html>

Фільми для розуміння духовно-культурно-цивілізаційної системи країн Далекого Сходу

1) Маленький Будда (Little Buddha), 1993, реж. Бернардо Бертолуччі

<https://www.youtube.com/watch?v=5HK-qqCJPSE>

2) Весна, літо, осінь, зима і знову весна... (Spring, Summer, Fall, Winter... and Spring), 2003, реж. Кін Кі Дук

http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/1840-vesna-lto-osn-zima-znovu-vesna.html

2) Сім років в Тибеті (Seven Years in Tibet), 1997, реж. Жан-Жак Анно

<https://uafilm.tv/4928-sim-rokiv-u-tybeti.html>

1. Суцільнометалева оболонка (Full Metal Jacket), 1987, реж. Стенлі Кубрик

<https://uakino.club/filmi/militaries/131-clsno-metaleva-obolonka.html>

2. Апокаліпсис сьогодні (Apocalypse Now), 1979, реж. Френсіс Форд Коппола

http://moviestape.net/katalog_filmiv/bojovyky/297-apokalipsys-sogodni.html

3. Мисливець на оленів (The Deer Hunter), 1978, реж. Майкл Чіміно

<https://uakino.club/filmi/militaries/490-mislivec-na-olenv.html>

Фільми щодо параної тотального стеження і маніпулювання свідомістю, навіювання нам наших вподобань, смаків, переконань. Чи справді є такі стеження і маніпулювання? І чи справді все це лише параноя?

1. Сноуден (Snowden), 2016, реж. Олівер Стоун

<https://uafilm.tv/200-snouden.html>

2. Брекзит (Brexit: The Uncivil War), 2019, реж. Тобі Хейнс

https://uakino.club/filmi/genre_drama/9596-brekzit.html

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Будова сучасного світу – його геополітична, економічна, соціокультурна структура.

Вестернізація як одна з тенденцій розвитку сучасного світового простору.

Глобалізація по американськи як альтернатива вестернізації. Модернізація, глобалізація, вестернізація, американізація: смислове співвідношення понять.

Традиційне, перехідне та сучасне суспільство. Особливості традиційного суспільства. Передумови та різновиди трансформаційних процесів у напрямку модернізації. Перехідне суспільство та кризи модернізації. Характеристика сучасного суспільства.

Основні поняття: вестернізація, американізація, глобалізація, модернізація, традиційне, перехідне, сучасне суспільство.

Тема 2. Світ-системний аналіз Іммануїла Валлерстайна.

Концепція європейського універсалізму І. Валлерстайна. Світова капіталістична система. Демократія в системі капіталізму. Неліберальні демократії і економічна ефективність.

Проблеми осмислення модернізації у вигляді теорій залежності. Критика теорії модернізації. Виникнення концепцій про альтернативні шляхи модернізації.

Основні поняття: світ-системний аналіз, капіталістична система, вільний ринок, (не)ліберальна демократія, соціальна еволюція, модерн, постмодерн, політична зміна, політичний розвиток, модернізація.

Тема 3. Логіка творення сучасного світового політичного порядку.

Епоха безполярного світу. Шляхи глобального лідерства США. Майбутнє американської влади. Модернізація і демократія. Насилля і демократія в політиці США. Росія у просторі глобального сприйняття.

Основні поняття: політична зміна, політичний розвиток, модернізація, органічна модернізація, вестернізація, теорії модернізації.

Тема 4. Світовий політичний простір: західний і незахідний вимір.

Основи духовно-культурно-цивілізаційної системи країн Далекого Сходу

Параноя тотального стеження і маніпулювання свідомістю, навіювання реципієнтам вподобань, смаків, переконань. Чи справді є такі стеження і маніпулювання. І чи справді все це лише параноя.

Функції компанії "Cambridge Analytica", у чому її звинувачували і які наслідки подібні експертизи матимуть для функціонування суспільств і політичних режимів в майбутньому.

Основні поняття: медіа-дискурс, маніпуляція, спеціальні інформаційні операції, соціальна еволюція, модерн, постмодерн, політичний розвиток, модернізація, культура, цивілізація.

Тема 5. Регіональні (одиначні) особливості глобального владного дискурсу, його передумови, актуальний перебіг, перспективи трансформації, хитросплетіння ситуативних нюансів.

Плинна глобальність атлантичної півкулі. Статус Росії як наддержави, її реваншистська політика у прагненні демонтажу світового політичного порядку.

Конфлікт як основне джерело політичних змін. Системна криза як надзвичайна форма нестійкості політичної системи. Різновиди політичних змін в залежності від загального характеру динаміки політичної системи. Відтворення. Розвиток. Деградація та занепад. Основні типи

політичних змін. Реформи. Соціальні передумови та лідери-реформатори. Ненасильницький та еволюційний характер реформ. Вплив інституціональних змін на еволюцію політичної культури.

Основні поняття: дискурс, трансформація, глобальність, наддержава, світовий політичний порядок, реформи, асиметрія, гібридна війна, кризи розвитку, демократія.

Тема 6. Поняття соціального конструювання реальності. Прикладні кейси.

Теоретичні підходи до дослідження міжнародних відносин та світової політики. Епістемологічний конструктивізм. Криза ідеї «демократичного світу».

Основні поняття: демократія, демократизація, «хвилі» демократизації, лібералізація, консолідація, конструктивізм, міжсуб'єктна комунікація, ідея, мейнстрім, тренди світового розвитку, реваншизм.

Тема 7. Витоки і актуальний перебіг проекту європейської інтеграції.

Європейська інтеграція у глобалізаційному контексті. Ідейна спадщина і політичні досягнення панєвропейського руху. Трансформація політичної архітектури Європи і місце в ній Ради Європи. Поліцивілізаційна природа сучасної «Великої Європи». Осмислення перспектив подальшого розвитку євроінтеграційних процесів.

Основні поняття: мілітаризм, імперіалізм, колоніалізм, експансія, авторитаризм, демократизація, лібералізація, консолідація, демократія, євроінтеграція.

Тема 8. Конструктивістський підхід як методологічна ланка у гуманітарно-діалогічній системі пізнання.

Проблема образу держави в міжнародних відносинах: конструктивістська парадигма. Поняття державної ідентичності в сучасному теоретичному дискурсі. Генеалогія конструктивізму в теорії міжнародних відносин. Значення ідей для пояснення політики. Держава як актор світової політики. Соціальний конструкціонізм.

Психологічна онтологія відношення і звертання у діалогіці М. Бубера. Основні положення філософії комунікації і діалогу. Комунікація як джерело діалогу в системі поглядів К. Ясперса. Концепція діалогічного світогляду М. Бахтіна.

Основні поняття: методологія «Я-Інший», «Я-Ти» відносини, конструктивізм, діалогічність, комунікація, ліберальний дискурс.

6. Теми та зміст семінарських занять навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1

Тема 1. Будова сучасного світу – його геополітична, економічна, соціокультурна структура. (4 год.).

1. Вестернізація як одна з тенденцій розвитку сучасного світового простору.
2. Американізація як альтернатива вестернізації.
3. Модернізація, глобалізація, вестернізація, американізація: смислове співвідношення понять.
4. Традиційне, перехідне та сучасне суспільство. Особливості традиційного суспільства. Передумови та різновиди трансформаційних процесів у напрямку модернізації. Перехідне суспільство та модернізаційні кризи. Характеристика сучасного суспільства.

Основні поняття: вестернізація, американізація, глобалізація, модернізація, традиційне, перехідне, сучасне суспільство.

Література

1. Алексеєнко О.В. Вестернізація як одна з тенденцій розвитку сучасного світового простору
2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш Формат, 2020. 448 с.
3. Закарія Ф. Незахідний світ_ Уривок з ПАСМ
4. Іноземцев В. Глобалізація по американськи як альтернатива вестернізації
5. Лубська В.В. Глобалізація та вестернізація
6. Павловский Г. Демократія та її використання у Росії. Із книги під ред. Владислава Іноземцева «Демократія і модернізація: до дискусії про виклики XXI ст.». С. 131-144
7. Gert Schmidt. The Changing Globality of the Atlantic Hemisphere
<https://gsj.stonybrook.edu/wp-content/uploads/2006/12/0003Schmidt.pdf>
8. The Russian Question: Moscow may no longer be a superpower, but its revanchist politics are unsettling the international order. How should Donald Trump deal with Vladimir Putin? By Niall Ferguson <https://foreignpolicy.com/2016/12/23/the-russian-question-putin-trump-bush-obama-kissinger/>

Тема 2. Світ-системний аналіз Іммануїла Валлерстайна.

(4 год.).

1. Концепція європейського універсалізму І. Валлерстайна.
2. Світова капіталістична система. Демократія в системі капіталізму.
3. Неліберальні демократії і економічна ефективність.
4. Проблеми осмислення модернізації у вигляді теорій залежності. Критика теорії модернізації.
5. Виникнення концепцій про альтернативні шляхи модернізації.

Основні поняття: світ-системний аналіз, капіталістична система, вільний ринок, (не)ліберальна демократія, соціальна еволюція, модерн, постмодерн, політична зміна, політичний розвиток, модернізація.

Література

1. Ніколаєв_Світ-системний аналіз І. Уоллерстайна
2. Валлерстайн_Європейський універсалізм
3. Фурсов_Демократія в системі капіталізму
4. Фурсов_Світова капіталістична система
5. Володін_Неліберальні демократії і економічна ефективність

Тема 3. Логіка творення сучасного світового політичного порядку (4 год.).

1. Епоха безполярного світу.
2. Шляхи глобального лідерства США. Майбутнє американської влади.
3. Модернізація і демократія. Насилля і демократія в політиці США.
4. Росія у просторі глобального сприйняття.

Основні поняття: політична зміна, політичний розвиток, модернізація, органічна модернізація, вестернізація, теорії модернізації.

Література

1. Річард Хаас. Епоха безполярного світу
2. Райнхольд Нібур. Шляхи глобального лідерства США
3. Джозеф Най. Майбутнє американської влади
4. Р. Інглхарт_ Модернізація і демократія
5. Алексеева_ Насилля і демократія в політиці США
6. Алексеева_ Росія у просторі глобального сприйняття

Тема 4. Світовий політичний простір: західний і незахідний вимір (4 год).

1. Основи духовно-культурно-цивілізаційної системи країн Далекого Сходу
2. Параноя тотального стеження і маніпулювання свідомістю, навіювання реципієнтам вподобань, смаків, переконань. Чи справді є такі стеження і маніпулювання. І чи справді все це лише параноя.
3. Функції компанії "Cambridge Analytica", у чому її звинувачували і які наслідки подібні експертизи матимуть для функціонування суспільств і політичних режимів в майбутньому.

Основні поняття: медіа-дискурс, маніпуляція, спеціальні інформаційні операції, соціальна еволюція, модерн, постмодерн, політичний розвиток, модернізація, культура, цивілізація.

Література

1. Двосерійний проєкт "Дім - побачення з планетою" (Home)
<https://www.youtube.com/watch?v=AdPYTeAaEnM>
  2. 13 годин: Таємні воїни Бенгазі (13 Hours: The Secret Soldiers of Benghazi), 2016, реж. Майкл Бей *
<https://uakino.club/filmi/genre-action/2109-13-godin-tayemn-soldati-bengaz.html>
  3. Падіння «Чорного яструба»(Black Hawk Down), 2001, реж. Рідлі Скотт *
<https://uakino.club/filmi/militaries/361-padnnya-chornogo-yastruba.html>
  4. Американський снайпер(American Sniper), 2014, реж. Клінт Іствуд*
<https://uakino.club/filmi/genre-action/270-amerikanskiy-snayper.html>
  5. Володар бурі (The Hurt Locker), 2008, реж. Кетрін Біреллоу*
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/2713-volodar-buri.html
  6. Готель Руанда (Hotel Rwanda), 2004, реж. Террі Джордж*
<https://uakino.club/filmi/militaries/411-gotel-ruanda.html>
- 1) Маленький Будда (Little Buddha), 1993, реж. Бернардо Бертолуччі
<https://www.youtube.com/watch?v=5HK-qqCJPSE>
  - 2) Весна, літо, осінь, зима і знову весна... (Spring, Summer, Fall, Winter... and Spring), 2003, реж. Кін Кі Дук
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/1840-vesna-lto-osn-zima-znovu-vesna.html
  - 2) Сім років в Тибеті (Seven Years in Tibet), 1997, реж. Жан-Жак Анно
<https://uafilm.tv/4928-sim-rokiv-u-tybeti.html>
  4. Суцільнометалева оболонка (Full Metal Jacket), 1987, реж. Стенлі Кубрик
<https://uakino.club/filmi/militaries/131-clsn-metaleva-obolonka.html>
  5. Апокаліпсис сьогодні (Apocalypse Now), 1979, реж. Френсіс Форд Коппола

http://moviestape.net/katalog_filmiv/bojovyky/297-apokalipsys-sogodni.html

6. Мисливець на оленів (The Deer Hunter), 1978, реж. Майкл Чіміно

<https://uakino.club/filmi/militaries/490-mislivec-na-olenv.html>

1. Сноуден (Snowden), 2016, реж. Олівер Стоун

<https://uafilm.tv/200-snowden.html>

2. Брекзит (Brexit: The Uncivil War), 2019, реж. Тобі Хейнс

https://uakino.club/filmi/genre_drama/9596-brexit.html

Тема 5. Поняття соціального конструювання реальності. Прикладні кейси. (4 год.).

1. Теоретичні підходи до дослідження міжнародних відносин та світової політики.
2. Епістемологічний конструктивізм.
3. Криза ідеї «демократичного світу».

Основні поняття: дискурс, трансформація, глобальність, наддержава, світові політичний порядок, реформи, асиметрія, гібридна війна, кризи розвитку, демократія.

Література

1. Князева Е. Н. Епістемологічний конструктивізм
2. Циганков П.А. Теоретичні підходи до дослідження міжнародних відносин та світової політики
3. Циганков А., Циганков П. Криза ідеї «демократичного світу»

Тема 6. Регіональні (одиначні) особливості глобального владного дискурсу, його передумови, актуальний перебіг, перспективи трансформації, хитросплетіння ситуативних нюансів. (4 год.).

1. Плинна глобальність атлантичної півкулі.
2. Статус Росії як наддержави, її реваншистська політика у прагненні демонтажу світового політичного порядку.
3. Конфлікт як основне джерело політичних змін. Різновиди політичних змін в залежності від загального характеру динаміки політичної системи. Відтворення. Розвиток. Деградація та занепад.
4. Основні типи політичних змін. Реформи. Соціальні передумови та лідери-реформатори. Ненасильницький та еволюційний характер реформ. Вплив інституціональних змін на еволюцію політичної культури.

Основні поняття: демократія, демократизація, «хвилі» демократизації, лібералізація, консолідація, конструктивізм, міжсуб'єктна комунікація, ідея, мейнстрім, тренди світового розвитку, реваншизм.

Література

1. Gert Schmidt. The Changing Globality of the Atlantic Hemisphere
<https://gsj.stonybrook.edu/wp-content/uploads/2006/12/0003Schmidt.pdf>
2. The Russian Question: Moscow may no longer be a superpower, but its revanchist politics are unsettling the international order. How should Donald Trump deal with Vladimir Putin? By Niall Ferguson
<https://foreignpolicy.com/2016/12/23/the-russian-question-putin-trump-bush-obama-kissinger/>
3. Павловский Г. Демократія та її використання у Росії. Із книги під ред. Владислава Іноземцева «Демократія і модернізація: до дискусії про виклики XXI ст.». С. 131-144

1. Газпром підіймає зброю. Чим Україна може відповісти на рекордний сплеск цін на газ і запуск Північного потоку-2

<https://biz.nv.ua/ukr/markets/cina-na-gaz-v-yes-strimko-zrostaye-yak-do-cogo-prichetniy-gazprom-ostanni-novini-50185022.html?code=0b54cd0a-f2e4-4dd0-ae6-e0fe74f92080>

2. Росія оголосила Європі газову війну | Подвійні стандарти
<https://soundcloud.com/radio-nv/rosya-ogolosila-vrop-gazovu-vynu-podvyn-standarti?si=5daa1fe115354547a3e5e9494540ffda>
3. Різні планети. Світоглядна прірва між українцями і росіянами ще ніколи не була такою великою, як зараз
<https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/ukrajinci-ta-rosiyani-vidriznyayutsya-svitoglyadom-rezultati-opituvannya-50187960.html?code=25a032aa-981c-4c69-8255-15da1058c6ae>
4. Як Україна втрачала Донбас? | Подвійні стандарти
<https://soundcloud.com/radio-nv/yak-ukrana-vtrachala-donbas-podvyn-standarti?si=6e36105633264d07b7b22ad4d32934d7>
5. Історик в гостях у поета. Професор Гарварду Сергій Плохій нестандартно інтерпретує українську історію в розмові з Сергієм Жаданом
<https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/garvardskiy-istorik-sergiy-plohiy-u-zhadana-povniy-tekst-interv-yu-50183743.html?code=4b0cd5f1-7183-4ef2-8779-b5b3d60bfff4>
6. Сергій Плохій: Україна приречена на демократію | Говорить Жадан
<https://soundcloud.com/radio-nv/sergy-ploky-ukrana-prirechena-na-demokratyu-govorit-zhadan?si=6033367886cf4695a6db1497e48e3278>

Тема 7. Витоки і актуальний перебіг проекту європейської інтеграції. (4 год.).

1. Європейська інтеграція у глобалізаційному контексті.
2. Ідейна спадщина і політичні досягнення панєвропейського руху. Трансформація політичної архітектури Європи і місце в ній Ради Європи. Поліцивілізаційна природа сучасної «Великої Європи».
3. Осмислення перспектив подальшого розвитку євроінтеграційних процесів.
Основні поняття: мілітаризм, імперіалізм, колоніалізм, експансія, авторитаризм, демократизація, лібералізація, консолідація, демократія, євроінтеграція.

Література

1. Полтораков А. Ю. Європейська інтеграція у глобалізаційному контексті
  2. Піляєв І. С. Ідейна спадщина і політичні досягнення панєвропейського руху
  3. Піляєв І. С. Трансформація політичної архітектури Європи і місце в ній Ради Європи
  4. Піляєв І. С. Поліцивілізаційна природа сучасної «Великої Європи»
  5. Rethinking the futures of Europe
<https://drive.google.com/open?id=1w4TzXckpfcXH1vbgX5PlmSF8x1V-gad4>
  10. Пекло столітньої давнини
<https://drive.google.com/file/d/151KJSgnd0-ZIszIL4wEj-cJk-DlSeXaZ/view?usp=sharing>
  11. 37 днів: шлях до I світової війни / 37 Days: the Road to War (3 частини) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
  12. Перша світова війна у цифрах The Great War in Numbers (6 частин) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
  13. Апокаліпсис: Перша світова війна / Apocalypse la 1ère Guerre mondiale (5 частин) (ЗА БАЖАННЯМ)
  14. Апокаліпсис: Друга світова війна / Apocalypse: The Second World War (6 частин) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
- * Особливо "Спалахування війни" (частина 1) і "Карколомна поразка" (частина 2)
15. Друга світова війна: Ціна імперії.. 1 серія – Буря, що насувається (2015)
  16. Друга світова війна: Ціна імперії.. 2 серія - Дивна війна (2015)
  17. Друга світова війна: Ціна імперії.. 3 серія – Бліцкриг (2015)
  18. Друга світова війна: Ціна імперії. 7 серія - Зламний момент (2015)

- 04. Буря, що насувається / The Gathering Storm. Друга світова війна у HD кольорі
- 05. Розпалювання війни / Lightning War. Друга світова війна у HD кольорі
- 06. Спелелює сонце Японії / Red Sun Rampant. Друга світова війна у HD кольорі
- 3. Довга тінь. Свої та чужі / The Long Shadow. Us and Them (насамперед, третя серія) (ОБОВ'ЯЗКОВО)

Тема 8. Конструктивістський підхід як методологічна ланка у гуманітарно-діалогічній системі пізнання.

1. Проблема образу держави в міжнародних відносинах: конструктивістська парадигма. Держава як актор світової політики.
2. Поняття державної ідентичності в сучасному теоретичному дискурсі. Генеалогія конструктивізму в теорії міжнародних відносин.
3. Значення ідей для пояснення політики. Соціальний конструкціонізм.
4. Основні положення філософії комунікації і діалогу.
5. Психологічна онтологія відношення і звертання у діалогіці М. Бубера. Комунікація як джерело діалогу в системі поглядів К. Ясперса. Концепція діалогічного світогляду М. Бахтіна.

Основні поняття: методологія «Я-Інший», «Я-Ти» відносини, конструктивізм, діалогічність, комунікація, ліберальний дискурс.

Література

1. Кисельов І. Ю. Проблема образу держави в міжнародних відносинах: конструктивістська парадигма
  2. Морозов В. Е. Поняття державної ідентичності в сучасному теоретичному дискурсі
  4. Сафронова О.В. Генеалогія конструктивізму в теорії міжнародних відносин
  5. Сморгунів Л. В. Порівняльна політологія / Конструктивізм як методологічний підхід
  6. Сморгунів Л. В. Порівняльна політологія / У пошуках нових методологічних орієнтирів: значення ідей для пояснення політики
  7. Улановський А.М. Конструктивізм, радикальний конструктивізм, соціальний конструкціонізм
  8. Харкевич М. Проблематизація держави як актора світової політики
1. Ясперс К. Комунікація як джерело діалогу (фрагмент)
<https://drive.google.com/file/d/1zCiAYr1dbzgxvHHTwkqY8yJWtscn4-Uc/view?usp=sharing>
  2. Демидов А.Б. Теоретичні дослідження / Основні положення філософії комунікації і діалогу
  3. Дьяконов Г.В. Психологічна онтологія відношення і звертання у діалогіці М. Бубера
  4. Дьяконов Г.В. Концепція діалогічного світогляду М. Бахтіна

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Будова сучасного світу – його геополітична, економічна, соціокультурна структура.	8
2	Тема 2. Світ-системний аналіз Іммануїла Валлерстайна.	8
3	Тема 3. Логіка творення сучасного світового політичного порядку.	8
4	Тема 4. Світовий політичний простір: західний і незахідний вимір.	8

5	Тема 5. Поняття соціального конструювання реальності. Прикладні кейси.	8
6	Тема 6. Регіональні (одиначні) особливості глобального владного дискурсу, його передумови, актуальний перебіг, перспективи трансформації, хитросплетіння ситуативних нюансів.	8
7	Тема 7. Витоки і актуальний перебіг проекту європейської інтеграції.	8
8	Тема 8. Конструктивістський підхід як методологічна ланка у гуманітарно-діалогічній системі пізнання.	8
Разом		56

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни „Регіональні аспекти світової політики” оцінюється за п’ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та контрольний замір знань. Одержаний результат множимо на коефіцієнт 10. За семестр студент набирає до 50 балів.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).
- Есе (письмова робота, оформлена відповідно до вимог).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за контрольний замір знань є підставою допуску до підсумкової форми контролю – заліку.

Контрольний замір знань

Контрольний замір знань проводиться відповідно до графіка навчального процесу.

Оцінка виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу. Використовується п’ятибальна шкала оцінювання.

Контрольні заходи з дисципліни „Регіональні аспекти світової політики” проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи проводяться у вигляді письмової контрольної роботи. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми контролю: письмові завдання, усні колоквиуми та ін.

До контрольного заходу студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити самостійні завдання, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль

Позитивна оцінка поточної успішності за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни „Регіональні аспекти світової політики” передбачена така форма звітності, як залік. Протягом семестру студент може набрати до 50 балів. На заліку – максимально 50 балів. Для допуску до заліку студент повинен набрати за результатами поточного і модульного контролю не менше 26 балів.

Залік може бути виставлений за результатами поточного контролю за результатами співбесіди зі студентом.

Залік проводиться в усній формі.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується заліком, становить за поточну успішність 50 балів. На заліку студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	Залік
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	3	4	5	6		

1, 2 ... 6 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	зараховано
4 (добре)	81-89	B	зараховано
	71-80	C	зараховано

3 (задовільно)	61-70	D	зараховано
	51-60	E	зараховано
2 (незадовільно)	25-50	FX	незараховано
	0-24	F	незараховано без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку)

1. Прикладний ракурс проблематики постмодерної ери
2. Протиставлення потенціалу прийомів «hard power» і «soft power»: актуальні виклики світової політики
3. Феномен постправди: форми прояву у суспільно-політичному дискурсі і медіапросторі
4. Витоки сучасного популізму: приклади країн Західної Європи та США
5. Росія як глобальний політичний суб'єкт: дихотомія арсеналів «hard power» і «soft power»
6. Інтересуб'єктивний підхід у світлі гуманітарної парадигми мислення і світосприйняття
7. Механізми соціального конструювання реальності: поняття «реальності», критерії її «об'єктивності», ступінь залежності від розуміння / переконань учасників комунікації
8. Становлення та розвиток ідеї європейської єдності в контексті творення спільної ідентичності
9. Тенденції новітнього науково-політичного дискурсу на прикладі конструювання ідентичності Об'єднаної Європи
10. Специфіка чинних форм міжнародних відносин і актуальної фази глобалізації (в контексті постмодерних трансформацій сучасності)
11. Постмодерна політична культура інформаційних суспільств
12. Концепція подолання спадщини минулого і запобігання новим війнам і конфліктам шляхом поглиблення інтеграції між державами
13. Сучасні практики творення ідентичності (спільної, окремих)
14. Теорія «безшумної революції» Р. Інглхарта
15. Контекстуально-історичні та концептуальні підстави для напрацювань в рамках інтеграційної теорії
16. Проблемний клубок світової політики
17. Принцип рефлексії як відображення взаємозв'язку між конкретним станом довколишньої дійсності і відповідною мисленневою динамікою суб'єкта
18. Специфіка нинішньої культури мови: причини виникнення і зберігання попиту на: вульгарність, безсоромність, неправдивість, невихованість, непристойність, недосконалість. Підстави для зміни трендів
19. Характеристика етапу постмодерності: особливості теоретичного світосприйняття, аспекти поточної практики
20. Означення формулювань «the end of a rule-bound world» (кінець світу, що живе за правилами), «derailing world» (світ, що сходить з рейок)
21. Зникнення великих інтегративних наративів: зміст поняття, причини втрати актуальності
22. Прикладний ракурс конструювання дискурсів
23. Кейс успішного подолання радянського комуністичного минулого у ФРН: дискурс різкого дистанціювання від часів пережитої диктатури НДР.
24. Кейс відтворення репресивних, антагоністичних практик, які існували за часів Радянського Союзу, у сучасній Росії: *дискурс підданської радянської спадщини.*